

VIII.C.01. DE BEVOLKING

Na de eerste wereldoorlog begon de moderne twintigste eeuw: telefoon, fiets, auto, voetbal, vliegtuig, algemeen stemrecht, verplicht lager onderwijs, film, fonograaf, elektriciteit

Er kwam meer aandacht voor netheid en lichaamszorg door het gebruik van zeep. 's Morgens deed men een kattenwasje en 's zaterdags werd er water opgewarmd op de Leuvense stoof en dan waste het hele gezin zich één na één in een wastobbe voor het vuur. Iedereen ging in hetzelfde water. De rest van de familie bleef zedig wachten in het 'salon' of op de slaapkamer.

Het toilet was meestal een aangebouwd hok aan de achterkant van het huis. Binnenin was er gewoon een plank, met een rond uitgesneden gat waarop een deksel paste, boven een put, waaruit kwalijke geuren opstegen. Gratis reclameblaadjes werden in stukken gesneden, aan een vleeshaak gehangen en als toiletpapier gebruikt. Wie in de twintiger jaren lederen schoenen droeg en een hoed was beter gesteld dan wie op klompen liep en een pet had. In 1929 maakten de Brustemse gezinnen kennis met de elektrische verlichting, die de gemeente liet aanleggen in eigen beheer. Brustem telde toen een 1700 inwoners verdeeld over een 300-tal huizen.

Voor enkelen, die het nodige geld bezaten, was het gedaan om met de hand te wassen. In de kuip stond dan een wasplank, een met hout omlijste zinken plaat waarin golvingen gewalst waren. Nadien werd het linnen nagespoeld, met de hand gewrongen, op de waslijn gehangen of te bleken gelegd. Maar gegoede huisgezinnen schaften zich een elektrisch aangedreven wasmachine aan. In de houten kuip was een driepootzwengel, een tap om het water weg te laten lopen en een apparaat met twee rollen, wringer genaamd, waardoor het natte linnen werd gedraaid, zodat het meeste vocht eruit was. Deze houten waskuipen werden weldra vervangen door allerhande metalen wasmachines en droogzwierders. De eerste strijkijzers hadden een ruimte waarin gloeiende houtskool geborgen kon worden om het gladde ondervlak warm te houden. Later werd het ijzer op de kachelbuis verwarmd om uiteindelijk vervangen te worden door een elektrische strijkbout. De ijskast verving een kast in de kelder, voorzien van vliegengaas, om de voedingsresten te bewaren.

In de dorpscafés werd gekaart, vogelpik of bakspel gespeeld. Buiten werd gekegeld of met de bol gegooid. 's Zondags trok men naar de hanengevechten waar twee kemphanen met sporen van hoorn of staal vol strijdlust telkens weer op elkaar afvlogen tot een van beide dodelijk neerzeeg. Het was meestal om de weddenschappen te doen en soms liet een huisvader zich verleiden tot een kansspel met de speelkaarten en verspeelde zijn weekloon. Het duivenspel werd de volkssport bij uitstek. Omdat het houden van duiven vroeger een voorrecht was voor de adel en de kloosters werden nu voor de gewone man wedstrijden georganiseerd met post- of reisduiven. Zolang er geen controleklokken of 'constateurs' bestonden, moest een vlugge looper de aangekomen duif zelf naar het inkorvingslokaal brengen. In juli 1928 organiseerde 'De Eendracht' reeds een vliegwedstrijd

ter gelegenheid van de jaarlijkse grote kermis. Het gemeentebestuur gaf hiervoor een subsidie van 300 F en herhaalde deze steun elk jaar.

Zolang het licht was, werd er gearbeid. In de zomer bedroeg dit soms zestien uur. Men zat 's avonds op de straat met de burens te kletsen of werkjes op te knappen: de muren kalken en het onderste deel van de buitenmuur teren om de vochtigheid buiten te houden.

De winkeltjes hadden geen sluitingsuur en waren 's zondags open. Een jaarlijks hoogtepunt voor de dorpingen was de augustus- tuskermis met stokvis als hoofdgerecht. In 1933 was er reeds een telefoongids. Einde 1939 verschenen er steeds meer auto's.

De oorlog van 1940 bracht onze mensen in een overgangstoestand. Zij waren gewoon vrij en zonder veel opgelegde regels te leven. Plots kwam een buitenlandse macht hier de lakens uitdelen. Spoedig kreeg men een rantsoeneringskaart met bonnen voor allerlei eetwaren. Men had recht, per dag en per man, op 250 gram brood, 500 gram aardappelen, 50 gram vet, 20 gram vlees en per maand een kilogram suiker en 250 gram koffie. Zelfs een melkkaart voor ouderlingen werd ingevoerd. Iedereen moest ingeschreven zijn bij een kleinhandelaar. Koolrapen, wortelen en haring waren populair. Spoedig wist men wat een 'Ortskommandatur', een 'Feldgendarmarie', de 'Verkehrspolizei' en een 'Schein' was.

Voor de inkwartiering van Duitse officieren en soldaten kreeg men 5 tot 1,5 F per dag, maar na een vijftal dagen werd dit gehalveerd. Mannen tussen 18 en 50 jaar werden verplicht in Duitsland te gaan werken. In 1941 werden de volgende nederzettingen onderscheiden: 'Bruxkens, Kortbosch, Lichtenberg, Nerrum, Saffraanberg en Terstock'.

Na vier lange jaren met de Duitsers geleefd te hebben, verdwenen ze even plots als ze gekomen waren. Maar het dorp was in twee kampen verdeeld. Er waren namelijk 'incivieken' geweest, die wegens onvaderlands gedrag als onwaardige burgers behandeld werden. Na een voorlopige internering werden ze vrijgelaten zonder tuchtstraf. Wel sloot men ze uit van oorlogsschade, bouwpremie, goedkope lening, handelsregister en stemrecht.

Er ontstond een toestand zonder wet en orde. In Brustem waren er in mei 1945 slechts drie gemeenteraadsleden, die in dienst mochten blijven en de gemeente besturen in uitvoering van artikel 107: Remi Sweldens, Emile Schoofs en Herman Knapen.

De wederopbouw kon beginnen. De maatschappij was nog strak hiërarchisch georganiseerd en de autoriteiten bezaten nog werkelijk gezag. In oktober '45 werd het geld geblokkeerd, alle bankbiljetten ongeldig verklaard en men mocht 2000 F omwisselen in nieuwe biljetten.

Stilaan ontstond een kloof tussen de wereld van de jongeren en deze van de volwassenen. De 'rock 'n roll' was de eerste echte uiting van massacultuur voor en van jonge mensen. Muziek, wijzen van dansen en zich kleden veranderden onder invloed van radio, T.V., grammofonplaten en bandopnemers. Een zwart-wit TV kostte

in 1953 ruim twee maanden loon.

De bevolking van het dorp steeg ondertussen:

1920: 1.573	1961: 2.796
1927: 1.593	1962: 2.834
1930: 1.721	1963: 3.016
1933: 1.735	1964: 3.149
1945: 1.627	1965: 3.077
1946: 1.637	1966: 3.480
1947: 2.003	1967: 3.576
1948: 1.963	1968: 3.618
1950: 2.081	1969: 3.414
1952: 2.593	1970: 3.402
1953: 2.535	1971: 4.104, fusie 4.699
1954: 2.513	1972: 3.772
1955: 2.506	1973: 3.781
1956: 2.510	1975: 3.841
1957: 2.869	1976: 3.905
1958: 3.007	
1959: 3.040	
1960: 3.101	

Aalst (445 ha) zag zijn bevolking langzaam stijgen van 570 inwoners in 1920 tot 695 in 1970. Ordingen (192 ha) kreeg een flinke bevolkingsaan groei van 350 in 1920 tot 715 in 1970.

Met 'vooruitgang' bedoelde men: massaproductie en bandwerk, confectie, bakken van wit en bruin brood, een aanzienlijke inkomensstijging, het vervijfvoudigen van het autopark en de aanleg van autowegen. Stofzuiger en mixer kwamen het werk van de huisvrouw verlichten. Er ontstond een consumptiemaatschappij. De plotselinge toegenomen welvaart en overvloed werd algemeen en was onbegrijpelijk voor de ouderen, die voor de oorlog in een periode van schaarste en soberheid geleefd hadden.

Vanaf 1970 werd de tijd gekenmerkt door werkloosheid, groedenkende buurthuisbestuurders, het aanleggen van wandelgebieden, nieuwbouw, emancipatie van de vrouw, de open keuken met dampkap en opstandige jongeren.

Door het K.B. van 25.09.1975 werd St-Truiden, Brustem, Duras, Gelmen, Velm en Zepperen samengevoegd tot een nieuwe gemeente, genaamd St-Truiden en gemachtigd de titel van stad te dragen. De nieuwe gemeente, die pas op 26.06.1977 gevormd werd, had 36.129 inwoners.